

Elizabeth Strout: Llums i ombres a Crosby, Maine

Carles Montpart Tura

La recent publicació de Llum de febrer, de l'escriptora americana Elizabeth Strout, ha tornat a posar d'actualitat una autora que al llarg dels anys ha aconseguit acumular un bon nombre de lectors a casa nostra. La novel·la recupera l'entranyable personatge d'Olive Kitteridge, la protagonista de la primera part d'aquest fresc narratiu situat a l'imaginari poble de Crosby, a l'estat de Maine.

Crònica de les relacions familiars

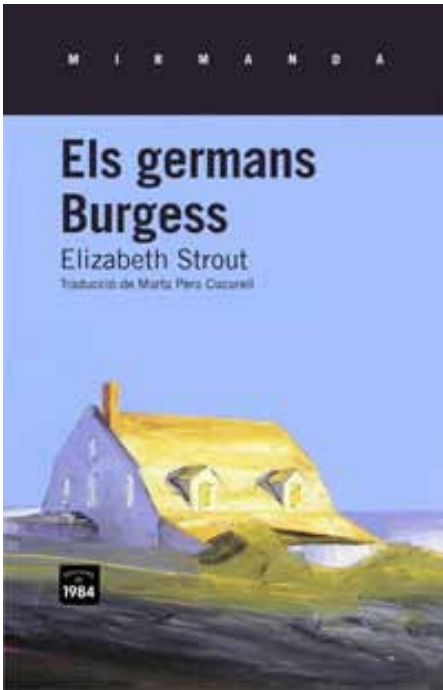
Elizabeth Strout (Portland, Maine, 1956) va créixer en diverses petites ciutats dels estats de Maine i de New Hampshire. Després d'estudiar al Bates College i de passar un any a Oxford, Anglaterra, Strout va estudiar dret i gerontologia a la Universitat de Syracuse. Posteriorment, es va traslladar a Nova York i va començar a publicar contes a diverses revistes literàries, com ara *The New Yorker* i *The New York Times*. Més endavant, l'escriptora va treballar com a professora del Màster d'Esctura

Creativa a la Queens University de Charlotte, a Carolina del Nord.

L'any 1998 Elizabeth Strout va publicar la seva primera novel·la, *Amy i Isabelle* (Edicions 62, 2001; traducció d'Anna Mauri Batlle), gràcies a la qual va guanyar el premi de *Los Angeles Times* per a primeres novel·les, i va ser finalista als premis Pen/Faulkner i Orange de l'any 2000. En aquesta obra Strout ens presenta la relació entre Isabelle, una dona viuda que viu en un poblet a prop de Boston, i la seva única filla, Amy, de 16 anys. Una relació tensa, pràcticament d'incomunicació, que canviarà amb l'arribada al poble d'un nou professor de matemàtiques que farà descobrir a Amy un món que va més enllà de l'ambient claustrofòbic que viu amb la seva mare. La novel·la va ser adaptada com a pel·lícula per a la televisió amb una producció d'Oprah Winfrey protagonitzada per Elisabeth Shue.

L'any 2006 Strout va publicar *Abide with me*, una obra que tot i haver esdevingut un autèntic *bestseller* al seu país fins ara no s'ha traduït ni al castellà ni al català. Dos anys després l'escriptora publica *Olive*

Kitteridge (Edicions de 1984, 2010), que va ser guardonada amb el Premi Pulitzer d'Obres de Ficció 2009 i que a casa nostra li va valer el reconeixement del premi Llibreter, atorgat pel Gremi de Llibreters de Catalunya en la seva edició de l'any 2010. Més endavant, l'autora nord-americana ha publicat *Els germans Burgess* (Edicions de 1984, 2013; traducció de Marta Pera Cucurell), *Em dic Lucy Barton* (Edicions de 1984, 2016), *Tot és possible* (Edicions de 1984, 2017) i darrerament, com hem dit més amunt, *Llum de febrer*

Elisabeth Strout

(Edicions de 1984, 2021). Tret dels dos casos en què ho hem fet constar, la resta d'obres d'Strout han estat traduïdes al català per Esther Tallada. *Olive Kitteridge* ha estat adaptada a la televisió en una multipremiada minisèrie de quatre episodis produïda per Tom Hanks i emesa per la plataforma HBO.

A *Els germans Burgess* el lector hi trobarà la història de Jim, un advocat triomfador, i dels altres dos germans, els bessons Susan i Bob. Susan, que és l'única que s'ha quedat a viure al decadent poble de Shirley Falls, a l'estat de Maine, veurà com els fràgils lligams amb els germans es tensen encara

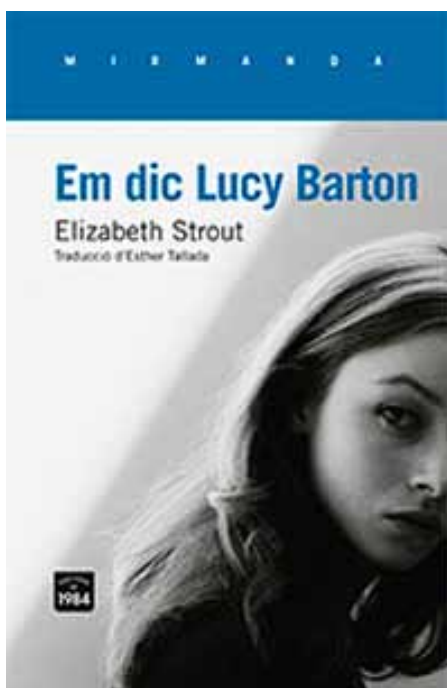
més quan el seu fill adolescent és acusat d'haver fet rodolar un cap de porc congelat a les portes d'una mesquita. *Em dic Lucy Barton*, potser una de les obres més populars de la narradora nord-americana, és un text que torna a incidir en les sovint difícils relacions familiars. En aquest cas, i a causa d'una convalescència que s'allarga més del compte, la protagonista recupera el contacte amb la seva mare, amb qui no es parlava des de feia molts anys, i a través de les converses que hi manté afloren les tensions d'una infantesa marcada per la pobresa, per la solitud i per l'íntima ambició de Lucy Barton

ràdio**caldes**

www.radiocaldes.cat

107.8 FM

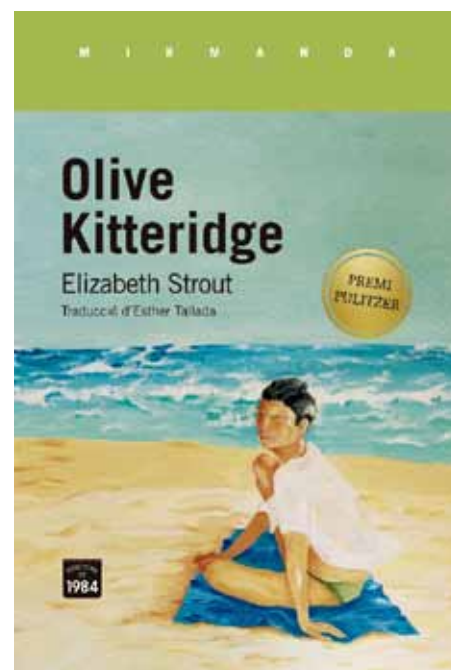
d'esdevenir escriptora. *Tot és possible* és un recull de nou contes que despleguen un variat conjunt de situacions en què les relacions familiars —i les petites tragèdies que sovint se'n deriven— són de nou les autèntiques protagonistes.

Olive Kitteridge, la gran protagonista

Entre tota la galeria de personatges creats per Elizabeth Strout, destaca sens dubte el d'Olive Kitteridge, la protagonista de la novel·la homònima *Olive Kitteridge* i de la seva continuació, *Llum de febrer*, obra que en anglès du el títol més evident d'*Olive again*. Olive, una rondinaire mestra de matemàtiques jubilada, serà l'eix al voltant del qual pivotaran totes les històries que el lector anirà descobrint si s'endinsa en les pàgines d'aquestes dues magnífiques novel·les. Coneixerem la seva història, les llums i ombres dels seus dos matrimonis i les difícils relacions amb el seu únic fill, però també accedirem a un entramat de vides de diferents

personatges de Crosby —sovint exalumnes d'Olive amb passats tèrbols i amb evidents problemes de comunicació— i d'altres pobles propers, gairebé sempre situats als estats de Maine o New Hampshire, que acabaran conformant un riquíssim fresc d'unes relacions socials i familiars en què tan aviat afloraran les incomprensions més irreconciliables com la tendresa i la compassió més humanes. Al capdavant, el lector es veurà abocat, a mesura que avança en la lectura, a una profunda reflexió —no pas necessàriament amarga ni depriment, però en canvi sí enormement humana— sobre la complexitat de la vida, el pas del temps, la solitud i la vellesa.

En aquestes dues obres d'Elizabeth Strout, a més, pren una gran importància l'entorn on se situa l'acció. Crosby, especialment, però també tot el paisatge costaner de Maine s'erigeixen sovint en protagonistes de moltes de les seves pàgines. Els canvis de llum que es produeixen en funció de l'estació de l'any en què estiguem, són abordades per l'escriptora nord-americana amb descripcions d'una gran plasticitat. La "llum de febrer" que justifica el títol de la traducció catalana del llibre —i que ha encantat a l'autora— és la que Cindy, una exbibliotecària malalta de càncer és capaç de copsar: "La gent es queixava del febrer; era fred i nevava, i moltes vegades plovia i feia una humitat tremenda, i la gent frisava perquè arribés la primavera. Però per a la Cindy la llum d'aquell mes sempre havia sigut com un secret, i fins i tot ara ho continuava sent. Perquè pel febrer els dies es començaven a allargar i, si t'hi fixaves bé, es notava. I arribaves a veure que al final de cada dia era com si el món

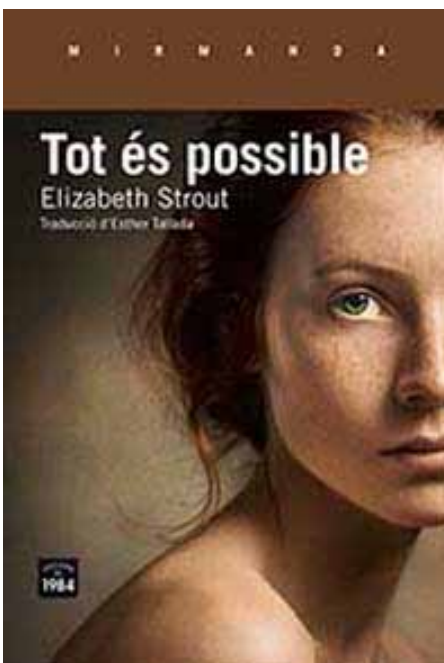

s'esberlés, i llavors la mica de claror afegida s'obria pas entre els arbres descarnats i era tota una promesa. Prometia, aquella llum, i allò sí que era una meravella. Bo i ajaguda al llit, la Cindy el veia fins i tot ara: l'or d'aquella última llum que esberlava el món" (p. 166).

Tant una novel·la com l'altra estan estructurades a partir d'un conjunt de tretze relats cadascun dels quals es podria llegir pràcticament de forma independent. La figura d'Olive, però, constitueix el lligam de totes les històries, ja que els personatges que les protagonitzen sempre acaben tenint alguna relació amb la mestra jubilada i, en el fons, n'acaben donant una versió de la seva complexitat. En el primer volum, ocupen un espai especial les relacions d'Olive amb Henry Kitteridge, el seu primer marit —una persona essencialment bona que no acaba de ser compresa per Olive— i la manca de comunicació dels dos respecte del seu fill Christopher, un noi que passarà

una adolescència depressiva i que després d'un primer matrimoni fallit, acabarà casat de nou a Nova York, exercint la seva professió de podòleg i tenint una relació pràcticament nul·la amb Olive.

El suïcidi del pare d'Olive quan ella tenia trenta anys, i el record de l'accident mortal d'un professor de l'escola del qual Olive havia estat enamorada són elements que han marcat la vida d'una dona honesta, sincera, de caràcter sovint difícil, que als setanta-dos anys té la sensació "que li han robat el fill" (p. 237) i que creu que "tot sovint la gent no és prou conscient, mentre viu la vida, que l'està vivint" (p. 228). *Olive Kitteridge*, de totes formes, acaba amb una Olive optimista, il·lusionada per la seva nova relació amb Jack Kennison, un exprofessor de Harvard a qui coneix al cap d'un temps que Henry Kitteridge hagi mort en una residència després de patir un atac de feridura. La vellesa sempre ens pot oferir, ens ve a dir Elizabeth Strout, una segona oportunitat.

La vellesa que allibera

Al segon volum, *Llum de febrer*, Elizabeth Strout reprèn la relació d'Olive i Jack —una relació en què tots dos cada vegada són més conscients dels déficits dels seus matrimonis anteriors— i segueix presentant personatges que s'hi relacionen en l'actualitat o que havien format part de les seves respectives vides en el passat. El lector també seguirà tenint notícia de les difícils relacions entre Olive i Christopher, ara casat amb Anne amb qui, a part de compartir tres fills d'anteriors matrimonis d'ella, tindrà un fill, el primer i únic net d'Olive. Malgrat algunes trobades esporàdiques en què mare i fill intenten recuperar el contacte perdut, les seves relacions no milloraran. Olive, que no deixa de tenir un cert sentiment de culpabilitat per no haver estat una bona mare, arriba a dir que havia criat un nen "orfe de mare" (p. 125) i confessa a una antiga alumna, la poetessa Andrea L'Rieux, que "les criatures són una agulla que et queda clavada al cor" (p. 268).

Algunes de les històries que presenta Strout a *Llum de febrer* són dures: abusos sexuals, addiccions a les drogues, matrimonis devastats per les infidelitats... Entre aquests personatges, el lector retrobarà la història dels germans Jim, Bob i Susan, que havien protagonitzat *Els germans Burgess*, uns personatges que Strout presenta com a "exiliats", tant si se n'han anat a viure a Nova York com si s'han quedat a Shirley Falls o a Crosby. La novel·la finalitza amb una Olive de 82 anys que, després d'un atac de cor i d'una caiguda a casa, acaba ingressant als Apartaments residencials de Mapple Tree, on després d'un període d'adaptació

una mica traumàtic, una Olive molt més comprensiva amb el món iniciarà una bella relació d'amistat amb una altra resident. La vellesa, diu Olive, és alliberadora: "Però la cosa és que vas passant per la vida pensant-te que ets alguna cosa. No necessàriament bona ni dolenta, però vius pensant-te que ets alguna cosa. I llavors un dia t'adones —l'Olive va arrufar les celles assenyalant la mossa que li havia servit el cafè— que ja no ets res. Als ulls d'una cambrera amb un cul com un cabàs, t'has tornat invisible. I això és alliberador" (p. 270).

Un dels al·licients de la lectura d'*Olive Kitteridge* i de *Llum de febrer* és sens dubte la qualitat de la traducció feta per Esther Tallada. El lector hi trobarà un català que reproduïx de forma magistral un registre col·loquial adequat als personatges i que recupera una gran quantitat d'expressions que donen al text un cromatisme i una riquesa lingüística poc habitual en les traduccions. Anna Ballbona, a la seva ressenya de la novel·la, valorava aquest aspecte així: "De l'excel·lent traducció d'Esther Tallada de les maneres de parlar, els girs i els estirabots en resulta una Olive propera i versemblant, no una vella xaruga que rondina com a les pel·lícules americanes. I la mitja rialla que acompanya les històries fa la resta" ("Tractat sobre la solitud amb mitja rialla", *Ara*, 3-4-21). Al plaer de gaudir de les històries creades per Elizabeth Strout hi sumem, doncs, el gust per una traducció que, especialment en els diàlegs, esdevé autènticament modelica.